

Program for høsten 2022

Programmet vil bli oppdatert med aktiviteter utover høsten. Mer informasjon sendes ut i forkant av møtene. Følg med på mail, hjemmesiden og Facebook.

Torsdag 22.september kl. 18. Kulturvandring i Låkedalen
Ved Karl Henrik Laache, Villy Ruud og Inger Holter Holmgrunn

Mandag 3. oktober Kl. 11 og 18.30. Historiske glimt ved Bosse Tangen
Tema: Historien om Nannestadrosen

Lørdag 15. oktober kl. 10.30-13.30. Nannestad Bygdemuseum 15 år.
Museet markerer at det er 15 år siden vi åpnet dørene. Det blir historier om tilblivelsen og tidligere aktiviteter i museet.

Torsdag 27.oktober kl.19. Medlemsmøte. Tema: Lokalhistoriewiki og kulturminnekart. Dokumentasjon av bygdas historie.

Mandag 7. november Kl. 11 og 18.30. Historiske glimt ved Bosse Tangen. Tema: Annonseres senere

Tirsdag 8. november kl. 18 Temakveld i samarbeid med Nannestad bibliotek. Gammaldansmusikkens historie Stensgårdskroken og samdanlaget.

Torsdag 24.november kl.19. Medlemsmøte.Tema: Eidsivatinget – hva betydde dette for Nannestad. Ved Karl Henrik Laache.

Arrangementer i førjulstida vil bli annonsert senere. Det skjer mye i forbindelse med Jul i Midtbygda i Nannestad sentrum.

Vil du støtte oss med din grasrotandel?

Med vennlig hilsen
Nannestad Historielag
Berit Schei Hagen: Leder

Adr.: Holtervegen 26,
2034 Holter

beritsch.hagen@gmail.com

Nr. 3–2022

Nannestad Historielag

MEDLEMSNYTT
SKOKLA

Tonje Vollaug Slettum og hesten ankommer Sø-Kringler.
Skoklefallsdagen 3.juni 2022.

Foto: Berit Schei Hagen

Lederen

Jeg håper dere alle har hatt en fin sommer!

Vi har startet opp etter sommeren, med tur til Forsvarets flysamling på Gardermoen og Historiske glimt på museet. Vi kan nå bruke møterommet på museet igjen, riktignok litt begrenset da det er lagret en del testutstyr der.

Nå i september er høsten her, men vi planlegger en uteaktivitet til med kulturvandring i Låkedalen 22. september. Lørdag 15. oktober skal vi markere bygdemuseets 15 års jubileum. Se for øvrig program for høsten.

Et satsingsområde for historielaget er å dokumentere Nannestads historie og gjøre gamle bilder tilgjengelig, vi har nå en god del bilder i Bildealbumet på hjemmesiden vår. Etter hvert vil vi ta i bruk flere verktøy for dokumentasjon, Lokalhistoriewiki er et av dem. Her trenger vi flere til å bidra, kanskje vi kan få til en arbeidsgruppe. Bidrag kan også være opplysninger og tips om hva som bør dokumenteres. Dette blir tema på medlemsmøtet i oktober.

Ta gjerne kontakt om du har spesielle temaer du er interessert i og ønsker at vi skal gå mer inn på. Vi ønsker at flere kan engasjere seg og delta i grupper, det er veldig mange interessante temaer vi kan ta tak i! Vi trenger flere til å bidra på museet, og planlegger en opplæring for de som er interessert i dette.

Jeg benytter anledningen til å ønske dere riktig god høst!

Berit

Styret:

Berit Schei Hagen	Leder	beritsch.hagen@gmail.com	tlf. 905 84 717
Villy Ruud	Nestleder	vi-ruu@online.no	tlf. 911 68 671
Inger Bjørndal Foss	Sekretær	ingerfo@gmail.com	tlf. 922 34 585
Cato Sand	Kasserer	c-sand@online.no	tlf. 615 38 967
Roy Carlsen	Styremedlem	rocarls@online.no	tlf. 928 93 712
Svein Monsen	Web	sveinlmm@gmail.com	tlf. 905 52 747

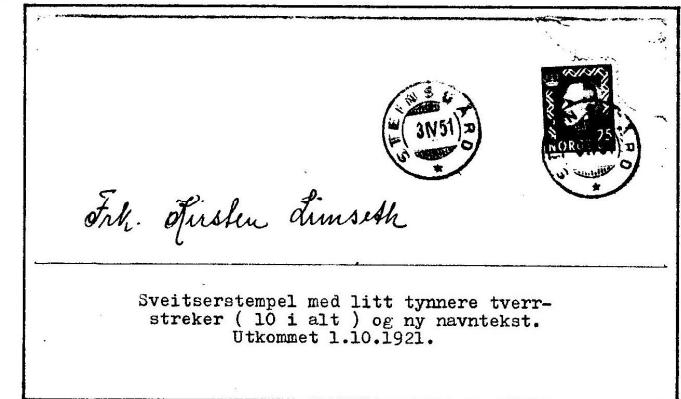
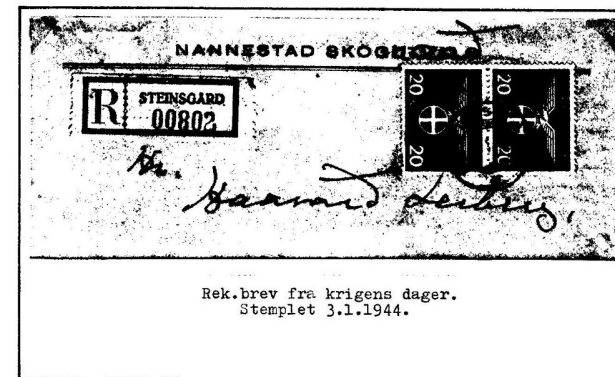
Vararepresentanter: Solveig Ruud Korsmoe, Ola Habbestad, Svein-Åge Nygård

Skokla-redaksjonen:

Villy Ruud	vi-ruu@online.no	tlf. 911 68 671
Unni Breen Vinge	un-b-vi@online.no	tlf. 971 71 700
Inger Bjørndal Foss, redaktør	ingerfo@gmail.com	tlf. 922 34 585

Følg oss på vår hjemmeside: <http://nannestadhistorielag.lag247.no/>
og på Facebook, Nannestad Historielag

Kjeld hadde også samlet poststempler fra Steinsgård:

Rudsættras venner har sendt oss denne informasjonen:

Funnet i en låve på Stryken:
Harestua Arena søndag 27.09.
Invasjonen av Hadeland – en
vaksine mot smale perspektiver
på film.
En film av Rudsættras venner i
samarbeid med Johnson
Creative Film og Norsk Media.

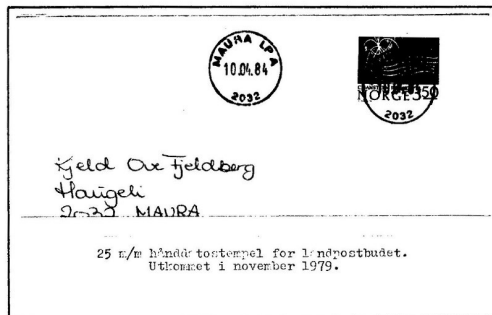
1969 ble det bestemt at hvert poståpneri skulle ha et nummer, og dette skulle stå i stempelet. Maura var meget tidlig ute her og allerede i mars 1970 fikk Maura sitt første 22 m/m hånddatostempel med postnummer, 2032.

I tiden fram til 31.12.1970 hadde Molstad en trofast medhjelper og vikar i Else Ruud. Fra 2.1.1971 ble det en ny vikar som het K.Settem, og fra slutten av mars en som het Rønauug Grøndahl. Begge disse ble bare en kort stund.

Den 20.3.1971 sluttet Molstad som poståpner etter 31 år. Da ble poståpneriet på nytt flyttet til Solheim der det hadde vært 2 ganger før.

1.7.1971 begynte Magnhild Bamrud som fungerende poståpner ved Maura etter at Steinsgård, der hun hadde vært poståpner, ble nedlagt samme dato. Hun ble fast ansatt fra 1976.

I desember 1971 fikk Maura et nytt 22 m/m hånddatostempel med postnummer. Den den 10.5.1973 flyttet poståpneriet inn i nåværende lokaler i Samvirkelagsgården som står på det gamle Solheim.

Fra og med 1.11.1973 ble det bestemt av postdirektoratet at poståpneren nå skulle ha tittelen poststyrer. I oktober 1978 fikk Maura 2 nye stempler av typen datonummeratør, (A og B), og i november 1979 fikk Maura sitt første stempel for landpostbud, (Maura LP

A, 24m/m). I september 1983 fikk Maura enda en ny datonummeratør, (c), og i desember et nytt stempel av typen 25 m/m, (Maura 2).

De som jobber ved postkontoret nå er følgende:
 Poststyrer Magnhild Bamrud
 Kasserer Ragnhild Nordmoen
 Postekspeditør Anne-Lise Oppegård og Hilde Urke
 Vikar Gudrun Kristiansen
 Landpostbud Marit Olsen
 Lokalbud Eva Skjøllås

Skrevet i 1984

Minneord om Ole Kjøenstad

Ole Kjøenstad har i mange år bidratt med sine unike tegninger og malerier av historisk verdi. Han illustrerte heftene: Historiske glimt fra Nannestad og fra Ullensaker.

Han har illustrert mange lokale bøker: bl.a. «Nannestad kirke gjennom 800 år», «Fra Raumarike til den annen verdenskrig». Dette var hans måte å fortelle historie på.

Ole var også interessert i slekts historie og bidro med mye historie på våre slekts-kvelder. Vi takker for den interessen han har bidratt med i å «tegne/male Nannestads historie» gjennom mange år.

Villy Ruud.

Et lite utvalg av bildene til Ole Kjøenstad. Han var en allsidig maler, og jeg er veldig glad jeg har disse bildene på veggen hjemme.

Inger Bjørndal Foss

Farmors dagbok

Av: Thorill Henriksen

Min farmor Anna Kathrine Henriksen skrev dagbok om familiens opplevelser under krigen i Steinsgård i Nannestad, jeg gjengir her en kortversjon i form av et brev hun skrev til sin tante i Amerika sommeren 1945. Tanten sendte brevet til Decorahposten, en norsk-språklig avis utgitt i Iowa 1874-1972. Farmor fikk derfor brev fra flere norsk-amerikanere som etterlyste familiemedlemmer og en av dem sendte utklippet fra avisen - her i avskrift:

Omkring Gardermoen

"Dette Brev er fra en Søsterdatter efter avdøde Ole og Laura Tømtebakken i Hurdal. Hans og Mrs. Henriksen bor nu paa en Gaard, som heter Wiik paa Stensgaard i Bjerke, Dal Station. Det ser ud som de har gennemgaaet meget paa Grund av, at Tyskerne hadde Skydelinje fra Gardermoen op til Enden av Hurdalssjøen" skriver Mrs. Anna Kjelland, Brodhead, Wis

Steinsgaard, 28de Juli 1945

Kjære Tante Anna med Familie

Det er utrolig, at vi nu har stridd os gjennom hele Krigen, og at Norge er frit. Men Opgjøret med Landsforræderne skaffer et forferdelig Arbeide. Hele vor Kreds har været evakuert fra 1ste Juni 1943 og til Krigen blev slut.

Vi bodde første Sommeren paa Rustad Skole i Hurdal. Dyrene fra hele Kredsen maatte jages tilfjelds. Her blev anlagt Skydebane av Tyskerne. Fire Dage i Ugen regnet det med Mitraljøre-, Maskingevær- og Riflekuler og Granaterne sprang, saa det disset i Aaserne. Vi har endnu en hel Del usprængte Granater liggende rundt omkring.

Da Høsten kom og der ikke fandtes mere Føde for Dyrene ude, maatte vi vende tilbage paa egen Risiko: men de fire Dage i Ugen maatte vi være ferdige med Stellet av Dyrene kl 7 Morgen, og i Sne, Kulde og bidende Sno maatte vi reise ud av Feltet hele Vinteren og dra til en Hytte langt ind paa Skogen. Ofte var det saa fuldt der som Sild i en Tønne, og Dyrene fik ingen Mad, før vi kom hjem ved 7-8 Tiden om Vinterkvelden. Inden vi var ferdige med Stellet, var Kl Oftest 12. Saa op igjen Kl 4 næste Morgen. Julaften var vi fri. Ialt 750 Mennesker maatte flytte ud av sine Huse

2032 Maura

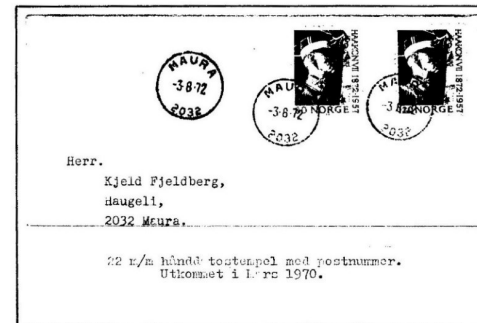
Av Kjeld Fjeldberg

Maura poståpneri ble opprettet den 1.10.1911. Det var en del navnestrid før opprettelsen da bygdefolket ville det skulle hete Bjerke eller Bjørke. Dette ble ikke godtatt av postverket, da det kunne forveksles med Bjerka i Helgeland og mange andre navn som lignet på Bjerke eller Bjørke. Til slutt ble det bestemt at det skulle hete Maura poståpneri. Gårdbruker og landhandler Bernhard Ruud ble tilsatt som poståpner fra 1.10.1911. Lønnen var kr. 100 pr. år, inkludert en hel del forpliktelser som hus, lys, brensel, osv. Maura poståpneri fikk da tildelt sitt første stempel som var av sveitsertypen med lukket stjerne nederst og inntil meget tykke og få tverrstreker i de indre sektorer, 8 i alt.

Poståpneriet var den gang i Bernhard Ruuds landhandleri på Solheim i Maura. Ca.1925 da B. Ruud sluttet med landhandleri, flyttet han til Solvang som ligger ca. 100 m lenger syd. Han flyttet da også med seg poståpneriet med seg ned dit.

Asta Solheim, senere gift Kirkbakk, ble tilsatt som poståpner i 1936. hun fortsatte på Solvang til 31.12.1937. Den 2.1.1938 ble poståpneriet flyttet tilbake til Solheim igjen, der Rakel Blakkisrud nå drev landhandleri. Det ble snekret opp en liten bås i et hjørne som fungerte som poståpneri.

I 1939 begynte Trygve Molstad som vikar ved Maura, og han ble fungerende poståpner fra 1.4.1940. Noen dager senere fikk Maura nytt stempel. Dette var et to-ringsstempel med tverrbjelker i indre ring. Den

18.12.1940 søkte Molstad på stillingen som poståpner i Maura. Han ble tilsatt den 3.6.1941, og flyttet da med seg poståpneriet opp til sitt hjemsted Nordvang, der han ble i mange år.

Maura fikk nytt stempel igjen ca. 1950. Dette var et to-ringsstempel av vanlig type. I desember 1959 ble det enda

et nytt stempel, som var et 22 m/m en-rings-stempel med åpen stjerne nederst. Allerede i 1963 hadde Maura fått et stempel av typen postgiro-nummeratør. Det er foreløpig noe uklart når dette stempelet kom, men det tidligste undertegnede har klart å oppspore er 7.2.1963. I slutten av

Foreningen Gnisten møtes også på Betel, og lokalene leies ut til Bjørke menighet og Sanitetsforeningen, foruten mange andre private sammenkomster som for eksempel dåp, konfirmasjon og begravelser.

Info samlet 2007, Unni Breen Vinge og Inger Bjørndal Foss

Gamle Engelstad skole

Av Berit Schei Hagen

I 1850-årene startet for alvor arbeidet med å få faste skoler i Nannestad. Da den nye skoleloven kom i 1860, var bare tre kretser uten fast skole - Finstad, Engelstad og Kringler.

I østre distrikt av hovedsoknet i Nannestad kom vanskelighetene med å få fast skole av at kretsen var så vidstrakt. I 1862 ble det holdt flere møter. Først ble det vedtatt at skolen skulle bygges på øvre Engelstad. Planen møtte motstand, og det ble senere på året vedtatt å bygge skolen lenger sør, på nedre Engelstad.

Engelstad skole ble tatt i bruk i 1863.

I 1892 kom ordningen med utvidet skoletid, og spørsmålet om bygging av nye skoler tvang seg fram på grunn av plassbehovet. Da Hovedvegen ble omlagt, ble Engelstad Skole liggende litt i bakevja. 1899 ble ny skole for Engelstad krets bygd på ekspropriert grunn ved den nye veggen. Den gamle skolen ble solgt til læreren, som gikk av.

Den nye Engelstadskolen var i bruk til nye Eker skole ble tatt i bruk i 1964. Alle bygninger som hørte til den er nå borte.

Gamle Engelstad Skole nå. Gavlvegg, fasade mot Sogndalsvegen og et lite glimt inne fra skolestua. Foto: Ola Habberstad

Ifjor Vaar fik vi stort Indryk av Tyskere. De tog en hel Del Huse her i Kredsen. Skole, Kirke og Bedehus blev heller ikke skaanet. Vi fik fire Tyskertøser i Huset, og det forferdelige som fulgte med disse, kan ikke beskrives. Ja, vi har i Sandhed oplevd lidt av hvert. Det jeg er mest glad for, er at ingen av mine lod seg narre av Tysker-Quislinger.

Selv har jeg ligget paa Sygehus i Oslo i hele Vinter for en svær Hornhinde-Betændelse og kommer antagelig til at miste Synet paa venstre Øie. Eivind Holtets Kone var der samtidig for Øinene. Det er en Masse slige Tilfælder her. Lægerne sier, det kommer av for lidet Fedt og Sukker.

Vor ældste Gut, Thorbjørn, var netop indkalt til Militærtjeneste i Skole-Eskadronen i Oslo, da Krigen brød ud. Han blev sammen med de andre sat i tysk Fangenskab de to Maaneder Krigen varte. Vi vidste ikke om han levet, før Biskop Berggrav fandt ham for os efter en Maanedes Forløb.

Nu har vi baade Englændere og Amerikanere paa Gardermoen og en hel Del bor i Hurdal, deriblandt paa Hurdals Verk. Det er vanskelig med Klær, især Undertøi. Vi har tat Lagenerne av Sengene og laget Skjorter av og Portierer og Tepper til Vinterklær. Mor døde i Mars forrige Aar, og Far døde for tre Aar siden.

Hjertelig Hilsen til dere alle
Anna Henriksen

Her er Anna Kathrines tanker 8.mai 1945, hentet fra dagboken hennes:

Tirsdag 8. mai kl 08.30 morgen
Telefonen ringer skarpt og vedvarende. Sogneprestens frue spør om det er meg - da hun får bekreftende svar sier hun disse tre ord som vi har ventet på i fem lange år: GRATULERER MED FREDEN!

Jeg skalv slik med det samme at jeg nær på hadde glemt å svare, så sier fruen - kan de få sendt bud til kirketjeneren? Fredsklokkene skal ringe freden inn kl 15-16 i dag. Denne tiden skal nemlig freden proklameres over hele Europa. Denne time skulle arbeidet hvile - vi satt bare og lyttet til klokkeklangen.

Flyene hastet av sted, nu krøket vi oss ikke sammen for dem lengre. Bilene farer også ilsomt av sted, igjen bærer de vårt vakre norske flagg i

rødt, hvitt og blått. Nettopp nu bryter solen frem bak de tunge grå skyer, som fra morgenen av har dekket himmelhvelven. Engen er kledd i håpets farge og løvskogen har begynt å grønnes.

Det er fred i landet vårt! Nå må vi tro det! Og det er også fred i alle de andre landene som har kjempet i denne blodige krigen. Nå er heller ikke tyskerne de samme som de var i de første vårdage da de dro seierssyngende forbi her, nå senker de sine øyne mot jorden når de går forbi.

Nannestadrosa

Av: **Mette Habberstad**

Foto: Unni Breen Vinge

Fikk bekreftet igjen i går at vi fra Teiebyen kaller Nannestad/Hurdalsrose for Doktorrose etter dr. Bruun på Skivilstad. Bygdemuseet ligger ved den gamle møkkakjelleren på Skivilstad.

Jeg mener å huske at Anna Starkjohan, som arvet Skivilstad etter sin onkel dr. Bruun, kalte den for Gisenrose fordi dr. Bruun hadde studert medisin i Tyskland og tatt med stiklinger derfra.

Men en av brødrene til dr. Bruun var forstmester hos Mathiesen og bodde i Hurdal. Han hadde vel også studert i Tyskland. Så kanskje var det han som hadde tatt med stiklinger hjem.

Uansett heter den rosa skjønnheten «Doktorrose» her i Teiebyen!

Medlemsavgift

Vi minner om at det er sendt ut en mail med info om årets medlemsavgift. Hvis dette er oversett / gått i glemmeboken så har du fortsatt sjansen til å betale. Ved spørsmål, kontakt Cato Sand. Tlf. 615 38 967 c-sand@online.no

Misjonsflokket på Betel, antagelig 1920-årene:

1.rekke fra venstre: Hilda (Skjennum) Hoel, Marit Døhlen, Olaf J. Ruud, Margit (Skjennum) Melleberg, Magda (Bekkedal) Aamodt, Kristine (Døhlen) Nordby.
2.rekke: Ida Aamodt, Esther Schauerud, Ida Hellern, Kathinka (Asakskogen) Aas, Johan d. Aamodt, Signe (Økern) Hoff.

3.rekke: Lars Skjennum, Martin Kringler, Johannes Melleberg, David Aamodt, Petter Sandholt.

Kvinneforeningen Gnisten har også tilhold på Betel. Foreningen ble startet i 1978. Berit Enge Hansen startet som leder, og senere overtok Irene Sortland Melby

I 1903 ble Bjerke Musikkforening stiftet, med Anton Moholt som leder.

I 1931 startet Betel Sangkor, med Olai Røtnesholtet som dirigent. Korets formål var "For å synge Evangeliet til oppbyggelse og sjelers frelse." Koret kunne først oppløses "når det er så få medlemmer at det ikke kan synges." Av ledere her kan også nevnes Knut Melby. Koret heter nå Betel Familiekor, og leder er Grethe Slettmoen.

Betel musikklag i begynnelsen av 1930-årene, fra venstre:

Inga Kopperudmoen, Kristine Løvås, Esther Schauerud, predikanten Eikrem, Ole Toftner, Arthur Kopperudmoen, Thea Nordby og Ella Kopperudmoen.

En periode var det søndagsskole, ledet av Leif Bergerud og Arthur Kopperudmoen. Det har også vært drevet barnelag og yngreslag. I den senere tid ble det på nytt startet barnelag på Betel, drevet av Anne Grethe og Morten Storsveen.

Betel er eid av stiftelsen Betel, og brukes av Bjerke misjonslag av Norsk Luthersk Misjonssamband og Bjerke Indremisjonsforening av Det Norske Lutherske Indremisjonsselskap.

Betel, Maura

I 1889 ble Den norske Kinamisjon grunnlagt, senere kalt Kina Innland Misjon. I Bjerke startet de opp med husmøter, men da foreningen vokste kom behovet for å få et bedehus.

I 1901 slo Gulbrand D.Aas, Christian Skjennum (Vollaug), Hans Sundt (Stenset) og Ole I. Toftner (Ihle) seg sammen i et

styre, og kjøpte en tomt av Brannkonstabel Christian Olsen på Ruud gård. Tomta kostet 50 kroner, og selgeren understreker i kjøpekontrakten at tomten kun skal brukes til bedehus.

Innsamling ble startet 5. august, og givergleden var stor. Første giver var C. Hetager & Co, som ga 100 kr. Det ble holdt basarer og utlodning, og i 1902 hadde beløpet kommet opp i ca. 2000 kroner. Det ble lånt 1500,00 kr. i Nannestad Sparebank. Huset ble oppført i tømmer, og ble panelet først på 1930-tallet. Senere ble det bygd vaktmesterleilighet.

Den første store forandringen var da taket ble løftet, slik at stua og kjøkkenet i vaktmesterleiligheten fikk bedre plass. Neste ombygning var tilbygget som rommer garderobe og toaletter. I 1980 ble salen restaurert, og det ble lagt ny stein på taket. I den senere tid er huset modernisert med bedre kjøkken og toalett for funksjonshemmede.

I 1943 ble Betel beslaglagt av tyskerne, og resten av krigsårene ble møtene holdt på Morud skole og Morud meieri.

Den første lederen i stiftelsen Betel var Gulbrand D. Aas, og han fungerte som leder helt til 1935. Senere formenn har vært Ole Nordby, Ole Toftner Ihle, Lars Bjerke Herstuen, Helge Løvås, Harald Kopperudmoen, Einar Schauerud, Paust Løchen, Stener Zachariassen, Karsten Slettmoen, Arthur Kopperudmoen, Hilmar Døhlen, Roald Nymo og Steinar Melby.

I 1937 ble Betel Misjonslag stiftet. Dette laget tilhørte Kinamisjonsforbundet, nå kjent som Norsk Luthersk Misjonssamband. Det var da to misjonslag tilknyttet Betel.

Willy Moe

Willy Alexander Moe, født 30. august 1911, død 30/5 1993. Han ble født i Oslo, og vokste opp med sin mor Margit Antonsen i Holter. Gikk i lære

som møbelsnekker på Kløfta på 1930-tallet. Startet opp et møbelsnekkerverksted med spesialitet på senger, sofabenker, spisestuestoler og bord, blant annet er interiøret på Bekkestua skihytte i Romeriksåsen bygd av Moe.

Han ble tidlig engasjert i politikk i Arbeiderpartiet, og fikk diverse verv etter hvert. Først som skolestyreformann i Nannestad, og deretter i mange kommunale utvalg. Rett etter krigen var Willy Moe og tok imot Trygve Bratli etter at han kom hjem fra tysk fangenskap.

Willy Moe ble ordfører i 1958 og satt i 13 år, frem til 1971.

Willy Moe var sterk forkjemper for å bygge nytt kommunehus på 60-tallet, samt at han fikk kommunen med på å kjøpe en del kunstverk av en ung lovende kunstner fra Nannestad, Bjarne Røtterud, noe som gjorde at Røtterud fikk mulighet til å studere kunst i utlandet. Omtrent samtidig tok han også initiativ til å få bygd Nannestad sykehjem og Nannestad Ungdomsskole.

I pensjonisttilværelsen var Willy en sterk motstander av etableringen av Oslo Lufthavn Gardermoen og viste sterkt engasjement, men som kjent ble det ikke tatt til følge.

Willy Moe var gift med Gudrun Vestlund, og de fikk 3 døtre. Tvillingene Kirsten og Turid, samt Wenche, som fremdeles bor på Vestlykkja.

- Nannestad kommune har blant annet hedret Willy Moes minne ved å bruke hans navn på en av veiene på Eltonåsen. (red.)

Fra krambu til dagens butikkjeder. Av Bjarne Holter

Jord og skogbruk har gjennom tidene vært hovednæringene for størstedelen av bygdas befolkning. Bosettingen var stort sett spredt bebyggelse, men økning i folketallet og noe industri førte til stedvise fortettinger. Dette førte til at bedrifter og håndverkere fattet interesse for sentrene, og forutseende handelsmenn var de som førte an i utbyggingen. For vår kommunes del ble det Midtbygda og Maura som fikk den mest varige utviklingen. Foretningmessig har Nannestad vært godt belagt med sine mange landhandlerier. Foruten tettstedene var det butikker på eller ved alle bygdas meierier. Dette førte til at alle deler i bygda hadde rimelig avstand til et handelsted.

Det er lite beskrevet om handelsutviklingen i bygda før 1860-årene. Men fra da av har flere handelssteder vært i sammenhengende drift inntil butikkdøden i den senere tid. Fra 1860 og fremover kan det påvises om lag 40 handelssteder med kortere eller lengre funksjonstid.

En landhandel kunne være høyst forskjellig, fra de som hadde leid hjelp til de eierne som møtte opp i butikken når det kom en kunde. De største hadde til og med egen hest og varekjører som hentet varer på jernbanestasjonen og kjørte ut sine varer til kundene. Men de fleste kundene tok nok sekken på ryggen og vandret til butikken.

Butikken kunne være åpen til langt ut over kvelden. Her var det folk å treffe, og her var stedet for en prat. Det tok ellers lang tid når ekspeditøren skulle veie og pakke varene, og i mange tilfeller skulle posten hentes samme sted.

Omkring 1920 begynte de større forretningene også å selge bensin fra egen pumpe. Dette skjedde fra en tønne som lå oppe på bakken. Fra denne ble bensinen med håndkraft pumpet opp i en 20 liters

glassballong på et stativ, for så å tappes videre til bil eller kanne. Det var godsrutene som hentet bensintønnene og erstattet disse når det var tomt. Senere ble det mer vanlig med jordtanker og egne tankvogner. Handelsmennene fikk også etter hvert egne lastebiler til avløsning for hestetransporten.

De gamle jagerne vakte interesse, og flere hadde noen historier å fortelle om dem. Helge fortalte om

mekanikeren som tok en noe improvisert flytur fordi han hadde så veldig lyst til å fly. En annen historie var om et fly som ikke klarte å ta av. Det kjørte tvers over veien og inn i hagen til naboen. Naboen var gjestfrie, så flyveren fikk servert kaffe.

På bildet over ser vi Helge fortelle, og flyet bak er en Lockheed T-33 T-Bird som ble faset ut i 1968. Hvis du vil vite hvilken historie som er knyttet til dette flyet, så anbefaler vi en tur til Flysamlingen.

De som ville, kunne også ta plass i en Northrop F-5A Freedom Fighter, og det var flere som benyttet anledningen. Her ser vi Solveig Ruud Korsmoe som fornøyd pilot.

Det ble en trivelig kveld, og en fin start på høst-sesongen. Takk til Helge Enger for en flott omvisning i et spennende museum.

Tekst og foto: Inger Bjørndal Foss

Visste du?

Fra Bygdespeilet nr.1.1975

- at det pr. 1.januar 1974 var ansatt 12 landbruksvikarer i kommunene i Akershus fylke? Det var imidlertid bare 13 av fylkets 22 kommuner som hadde en godkjent ordning med landbruksvikar. I alt var det 385 bruk som fikk landbruksvikarhjelp i fylket i 1974.
- at Nannestads hittil eneste landbruksvikar i 1974 ga sin assistanse til i alt 50 jordbrukere? 11 av disse tilfellene skjedde i forbindelse med brukerens sykdom. Totalt kostet landbruksvikarordningen i Nannestad 57 000 kroner i 1974.

Tur til Forsvarets Flysamling på Gardermoen

Torsdag 25. august tok Historielaget turen over grensa til nabokommunen Ullensaker, og her besøkte vi Forsvarets Flysamling på Gardermoen.

Det første som møter oss er to jagere, til venstre her en Lockheed CF-104 Starfighter. Vel inne ble vi tatt godt imot av Helge Enger, som er formann i Flysamlingens Venneforening.

Det meste av arbeidet på flysamlingen utføres av frivillige, og de legger ned et imponerende arbeid.

Vi begynte kvelden med kaffe og nystekte vafler. Deretter ble vi guidet gjennom Flysamlingen og vi begynte selvsagt med det første flyet, Start.

Start er en Rumpler Taube fra 1912, et to-seters skole- og rekognoseringsfly. Flyet ble

innkjøpt for innsamlede penger og fløy for første gang i Norge 1. juni 1912. Flyer var Hans F. Dons. Han hadde tatt 13 turer med instruktør og 3 turer alene før han kom til Norge med flyet. Som Helge fortalte skjedde alt dette for å forhindre at en svenske skulle bli den første til å fly over Karljohansvern i Horten. Flyet var ikke bevæpnet, men man kunne ha med et Krag-Jørgensen gevær!

Det er så mange fly i samlingen at Helge måtte plukke ut noen få å fortelle om, men vi fikk anledning til å kikke nærmere på Flysamlingens Lockheed C-130H Hercules. Som de andre 5 tilsvarende C-130 var også

denne oppkalt etter norrøne guder, så den de har i samlingen heter Tor. De øvrige 5 flyene har vært lagret, men blir nå ombygd og skal brukes til brannslukning. På bildet til venstre har vi kommet bort til et par tyske fly. Nærmest en Heinkel 111P, og bak den en Junkers Ju52.

Fra 1800 var Homble et sentralt sted i bygda. En av gårdene der eide fossefallene i Hombledalen der det var både mølle og sagbruk. Dette ble senere solgt og etablert som egen bedrift. Stedet hadde flere husmenn som selv hadde noe jord og eller jobbet ved bedriftene. Nordgarn Homble var i flere år skysskaffergård og senere også gjestgiveri. Ved deling i 1860 ble Nordgarn lensmannsgård, og skysstasjonen flyttet til Østigarn der det også ble opprettet landhandel. Eieren Hans Aamold drev skysstasjonen sammen med butikken, som ble den første egentlige landhandelen i bygda. Senere handlet Johan og Anton Homble her til Snilsberg overtok i 1890. A. Kjos overtok i 1909 etter å ha handlet på Haug meieri fra 1904 sammen med Bjørningstad. Til handelstedet på Homble hørte også et bakeri der Gudbrand Rønning en tid drev sin virksomhet.

I 1929 flyttet Kjos sin virksomhet til vestsiden av hovedveien samtidig som skysstasjonen ble lagt ned. Foruten kolonialvarer ble det solgt manufaktur, skotøy og alle slags bygningsartikler og varer for jordbruket. Kjos solgte også sprengstoff, som var forsvarlig lagret på Tishaugen. Butikken opphørte i 1973.

Nå var det etter hvert området nord for Nannestad kirke som overtok mye av sentrumsfunksjonene. Her lå den gamle storgården Skefilstad, som også var prestegård fra 1350-årene. Tomt til kommunehuset ble skilt ut i 1857, og allerede året etter ble det vedtatt å flytte det gamle kornmagasinet på Sandvang lenger nordover. Det ble så innredet til banklokale og kommunehus, og det første formannskapsmøtet ble holdt i 1860.

Peder Pedersen fra Kristiania drev som frihandler her i 1865. Fra 1890 begynte det store frasalget av eiendommer fra Prestegården. Da kjøpte dr. Leonard Bruun en større del, der han satte opp driftsbygning og andre hus i tilknytning til hovedbygningen på gården Skivilstad.

Ferdinand Pedersen kjøpte i 1890 stedet Mo og startet landhandel der. Senere overtok Carl Hoel, for Chr. Kaxrud overtok forretningen i 1908. denne butikken er modernisert flere ganger, og den er i dag en tidsmessig selvbetjeningsbutikk. I sin tid var det her også et godt utvalg manufaktur-varer, skotøy, sportsutstyr, bygningsartikler og det som trengtes i jord- og skogbruk. Til forretningen hørte også Gudbrand Rønnings bakeri, før han startet sin egen bedrift i 1923.

Landhandlerier av noen størrelse hadde også en egen avdeling med glass og stentøy, som ofte var på utlån ved begravelser og festligheter. Dette var en ren service fra butikkens side, uten godtgjøring. Et annet trekk ovenfor faste kunder var da julehandelen foregikk. Da ble det handlet ekstra mye, og som takk for året som var gått hendte det kjøpmannen sjøl gløttet på kontordøra og bød på en juledram. Dette var noe det ble satt pris på!

Den første handelsforeningen i bygda ble Nannestad Spareforening, som ble etablert i Låkedalen 30.mai 1871. På stedet var det den gangen mange bedrifter med tilsvarende bosetting. Varene ble så fordelt på spesielle utleveringdager, noe som tyder på at spareforeningen var et slags innkjøpslag. Jacob A. Westbye som bestyrer for foreningen leide husrom for butikken og låven. I tillegg var det egen avtale om lys og varme i butikken, samt at bestyreren skulle utføre de nødvendige byreiser. Etter 1872 kunne alle handle i denne butikken, da bestyreren også hadde handelsbrev.

Etter hvert ønsket styret å få et mer sentralt forretningssted, noe som ikke lyktes. Så i 1877 ble det vedtatt at handelsforeningen skulle opphøre. Bestyreren overtok da alle forpliktelser og rettigheter, og senere ble det eget landhandler drevet av Anne Westbye fram til 1912.

På Melby drev Lars Engelstad landhandleri fra århundreskiftet til 1910, da Bernhard Melby overtok og drev videre til 1918. Broren Johan fortsatte så videre, inntil sønnen Knut Melby overtok og drev videre til 1953. Gunlaug og Trygve Melby var de siste som drev landhandel på Melby.

Av de eldste handelsstedene i Bjerke var Hans Olsens butikk på Rud, som lå noe utenfor allfarvei. En annen kjent personlighet innen handel i Bjerke var Carl O. Breen, som begynte i faget i 1881. Etter han overtok i tur og orden Einar Breen og så Bjarne Breen, som ble den siste som drev handel på stedet Holstad. I Kringlerdalen var det også handelsted i forbindelse med meieriet fra 1871. Dette ble senere drevet av Edvard Dølen og sist av Johan Vatndal. Han bygde forøvrig ny forretningsgård nærmere meieriet. Også Georg Blakkisrud handlet i Kringlerdalen, og på andre siden av elva hadde Ole Kringler sin landhandel.

Carl Hoel drev forretning på Sand, en bedrift som senere ble overtatt av Bertil Størdal. Fredheim har vært handelsted siden 1897, da Hetager startet handel der. Lybekk og Rud handlet senere her inntil de skilte lag i 1922. Da begynte R. L. Rud egen forretning ved Solheimkrysset. Kirsten

Kulturvandring på Vigsteinmoen

Tirsdag 21.juni var vi klar for kulturvandring på Vigsteinmoen. Cato Sand ledet oss på tur og grunneier Ole Vollaug var med som kjentmann og los. Det har vært mer enn 50 gravhauger her, det største området med gravhauger på Romerike. Dette er såkalte branngraver fra jernalderen.

Den største er ca.22 meter i diameter og 3 meter høy. Selv om en del er ødelagt i årenes løp så er det fortsatt ca. 30 graver i skogen og på jordene. Det finnes dessuten kullgroper, dyregraver og spor etter gamle veier i skogen.

Vi gikk en fin runde og passerte en del av gravhaugene mens Cato og Ole fortalte. Det finnes også en del store furuer i skogen her, noen av dem kan være 500 år gamle. Vi kikket selvsagt nærmere på et par av disse imponerende trærne.

Gjennom området er det igjen litt av den gamle Trandumveien som nå brukes av turgåere med eller uten hund. Det er en del hester i nærheten, og disse kan man møte, i tillegg til ivrige flyspottere.

Etter rundturen smakte det godt med medbrakt niste og en god prat. Cato ga oss informasjon om Vigsteinen, og deretter fortalte Ole om hvordan denne skogeiendommen kom inn i hans familie. Det ble en fin kveld i et flott område av bygda vår.

Foto: Berit Schei Hagen

Tekst og foto: Inger Bjørndal Foss

Skoklefall på Sør-Kringler 3. juni 2020

Nannestad Historielag fulgte tradisjonen og feiret Skoklefall 3. juni. I år var arrangementet i samarbeid med Nannestad Bygdevinnelag.

De som ønsket det kunne ta en tur innom Kringlerstua Midten før vi startet på Sør-Kringler. Her har dugnadsgruppa i historielaget utført vedlikehold med støtte fra Kulturvernrådet i Akershus.

På Sør-Kringler stilte Tonje Vollaug Slettum med hest og vi fikk se skoklene falle. Denne dagen skulle fra gammelt av våronna være ferdig.

Tonje Ås og Tina Strøm demonstrerte deretter separering av melk. De var knapt ferdig med å få ut fløten før vi fikk en kraftig regnskur, og måtte flytte inn i låven ved hestevandringa.

Vi fortsatte programmet med salg av rømmegrøt og historier fra Villy Ruud.

Til slutt fikk vi trivelig musikk fra Terje Bekkedal med toradern.

Tekst og foto: Berit Schei Hagen

og Knut Hoen var de siste som drev handel der. Handel var det også på Vollaugmoen, drevet av Vollaug og Isaksen fram til 1940. Alle disse gamle handelsstedene har gått over i historien.

Bjerke Handelslag begynte sin virksomhet i 1911, som et «Arbeidernes Innkjøpslag». Dette ble opprettet som et aksjeselskap, med en egen komite innen Bjerke Arbeiderlag som ansvarlig for å administrere innkjøpene og utlevering av varer mot kontant betaling. Til å begynne med ble det forsøkt innkjøp hos et par kjøpmenn i Oslo, men det ble Norges Kooperative Landsforening som ble leverandør. Varene ble ferdig pakket i Oslo og sendt Bjerke Innkjøpslag som fordelte varene fra «Samfunnet».

Innkjøpslaget fungerte bra inntil 1916, da indre stridigheter ødela og medlemstallet var nede i 10. Det ble da vedtatt å etablere et handelslag. Carl Hoel skaffet tidsmessige lokaler og lagerplass, og varer ble innkjøpt. L. Lybæk ble den første styrer av laget, og i 1917 ble det medlemskap i NKL. Senere ble virksomheten flyttet til Furuset, og senere til Fredheim. Så i 1932 ble det besluttet å bygge en ny forretningsgård på Jonsrud, der det etter tidens forhold var god plass. Men i nyere tid har Bjerke Handelslag både byttet navn og flyttet inn i store og moderne lokaler i Bjerkesenteret.

I 1900 kjøpte Ole T. Ødegård stedet Sundby og startet landhandel der. Tor Slatum handlet her fra 1927 til 1929 da bygningen brant ned. Men ny butikk hadde også butikklokaler, og Aslaug og Karl Thorud var de siste som drev handel på Sundby. I mellomtiden hadde Emil Dahl, Rosenlund og Kåre Blakkisrud drevet forretning samme sted.

I Sandsnesseter har det i nyere tid vært forretninger i grannelaget Granly og Granvold, men disse er nedlagt. Nå samlet tettstedene Sandsnesseter og Rustad seg om Rustad Samvirkelag.

I Moreppen har det vært minst fire forskjellige handelssteder. Det har vært butikk syd for «Sandhølet», der Bø handlet. Senere overtok Henry og Anne Østby handelen på Sæther meieri. Der hadde før Alf Brovold og Emil Dahl handlet. Det var også et handelssted lenger syd i Moreppen på 1930-tallet.

Ved Ukkestad drev Lars og Jacobine Engelstad landhandel på Fredheim. Senere ble denne flyttet til Ukkestad meieri, der Næss handlet. Etter han overtok Harald Haugerud, som handlet der i mange år inntil den ble nedlagt da meieridriften stoppet.

I Holter sentrum drev allerede i siste halvdel av 1800-årene Isak Jahr landhandel på Holter gård. Senere ble virksomheten flyttet nærmere hovedvegen. Thune overtok butikken, og etter han ble Christian Schei kjøpmann der til 1936. I dag er det Gulbrandsrud som driver butikk samme sted. Også på Holter meieri var det 1880-årene og fra til 1997 forretnings-drift. Da ble forretningen flyttet til Eltonåsen. Lenger sørover var det Døhlen landhandleri for å dekke Finstadgrenda. Også denne ble nedlagt.

Ved århundreskiftet var det landhandleri på Slattum, der Olaus Slattum og senere andre familiemedlemmer drev butikk. Handelsted var det også på Haug fra 1900, der meieriet eide forretningsgården. Denne ble leid ut til private drivere. En av dem var Martin Nordby, som bygde egen forretnings-gård nær meieriet.

For Samvirkelaget i Åsgreina må en regne med at interessentene i meieriet var sterkt involvert. Sannsynligvis var Jens Ramstad en av stifterne bak dette, og kretsen sluttet godt opp om sin butikk. Ved Langerud har det også vært landhandel fra århundreskiftet, der Tuen og Langerud handlet, og senere Thorolf og Einar Kopperud. Forretningen ble imidlertid nedlagt.

I 1920-årene fikk Røtterudmoen sin butikk. Det var Arne Martinsen som bygde her og drev handel i lange tider. Senere ble denne solgt til Alf Lunde, og sønnen Bror Lunde bygde om det hele til moderne butikk. Han driver fortsatt sportsbutikk samme sted.

Er så dagens situasjon innen dagligvarehandelen en fordel eller et tap for kundene? For de som er friske og har økonomisk evne til å flakke over store områder er nok utviklingen tilfredsstillende. Men ikke alle er i en slik situasjon, og da blir stillingen snart annerledes. Tre til fire supermagasiner med flere kilometers avstand og med dårlige kommunikasjoner kan umulig være det en forbinder med utvikling og framgang for bygdesamfunnet. Mange drømmer nok om tiden som en gang var, da en ble betraktet som en god kunde og visste at en var velkommen.

Begge foto fra Gulbrandsrud i Holter, Inger Bjørndal Foss

Kulturvandring I Nannestad

Torsdag 19.mai var det igjen kulturvandring i Teiebyen, denne gangen sørover fra Bygdemuseet til det gamle kommunehuset. Ola Habberstad og Villy Ruud ledet an mellom nye bygg på gamle trakter.

Det er rart å se hvor forandret det har blitt i sentrum, og litt vemodig å tenke tilbake på hvordan det en gang var og de som bodde der tidligere. Moro å høre noen småhistorier om både mennesker og hendelser i eldre tider. Ola og Villy hadde mye kunnskap, og andre i følget fulgte også opp med kommentarer.

Vi fikk en omvisning på tunet på Sandvang, fullt av historie. Deretter fikk vi informasjon om prestegården før vi stoppet vandringen ved det gamle kommunehuset.

Kaffe og kaker ventet på oss da vi kom tilbake til museet. Det smakte godt, og praten gikk livlig. En fin tur, i godt vær og godt selskap.

Det siste bildet er et lite tilbakeblikk: Nygård rett før det ble revet.

Tekst og foto: Inger Bjørndal Foss